

Homilija zagrebačkog nadbiskupa msgra Franje Kuharića na blagdan Sv. Cecilije u zagrebačkoj Katedrali

Draga braćo i sestre!

U prvom čitanju slušali smo sv. Ivana koji nam u knjizi Otkrivenja opisuje sveti Šator: »I vidjeh Sveti grad, novi Jeruzalem: silazi s neba od Boga, opremljen kao zaručnica nakićena za svoga muža«. (Otk 21,2). Ta nebeska Crkva u kojoj će biti otrte sve suze s očiju, u kojoj više neće biti ni smrti, ni tuge, ni jauka, ni boli (Otk 21,4), bit će zaista raspjevana Crkva. Ona će klikatati od radosti zbog vječnog i neopozivog susreta s Bogom. Ta nebeska Crkva pjevat će vječnu pjesmu zahvalnicu jer će u svim svojim članovima biti savršena i puna ljubavi.

U Evanđelju smo čuli prisposodobu o svadbi: »Kraljevstvo će nebesko biti kao deset djevice koje uzeše svoje svjetiljke i izdidoše u susret zaručniku« (Mt 25,1). Zemaljska Crkva ide u susret Zaručniku koji će doći i uvesti je u vječnu nebesku svadbu. Svadba je slika radosnog, raspjevanog susreta. Tu je prisutno veselje. Ove djevice označuju Crkvu putnicu, hodočasnica koja ide raspjevana na svadbu.

Isus upozorava da je bilo pet mudrih i pet ludih djevice. Jedne su uzele svjetiljke i ulja; druge su uzele svjetiljke ali nisu imale ulja. Svjetiljka bez ulja označuje dušu bez punine Duha Svetoga. U Sv. Pismu i u liturgiji ulje uvijek označuje Duha Svetoga, pomazanje Duhom Svetim. Kada je duša ispunjena darovima Duha Svetoga, onda se u njoj ostvaruje raspoloženje najdublje radosti i najvećeg mira, oduševljenje zahvalnosti i ljubavi prema Bogu. Ako u duši nema ulja, ako nema Duha Svetoga, ona ostaje prazna i nijema pred Bogom; ona ostaje gluha za Božju riječ i zato ne može biti raspjevana.

Crkva je od početka svoga postojanja pratila pjesmom svoju liturgiju, svoje najsvečanije čine i najveće događaje. U Sv. pismu, pogotovo u psalmima, nalazimo često poziv na pjesmu:

*Pravednici, Jahvi kličite!
Hvaliti ga pristoji se čestitima
Slavite Jahvu na harfi,
na liri od deset žica veličajte njega!
Pjesmu novu zapjevajte njemu
i glazbala skladna popratite poklicima.*

[Ps 33(32)]

U knjizi Juditinoj opet čitamo:

*Slavite Boga moga s bubnjevima,
Gospodinu pjevajte s cimbalima,
psalam i pohvalu pjevajte mu u čast,
veličajte i zazivajte Ime njegovo!*

[Jdt 16,2—3]

Već je starozavjetna Crkva, koja se tek pripremila za prvi dolazak Spasitelja, bila raspjevana na svojim svečanim susretima. Pjesmom je izražavala slavu Boga, ljubav prema Bogu.

Stoga sveta crkvena glazba zaslužuje posebnu pažnju jer je ona najautentičniji izraz molitve, ljubavi i pobožnosti. Učiteljstvo Crkve posvećuje glazbi posebnu pažnju.

Ove godine je 75. godišnjica velikog dokumenta Motu proprio Pape sv. Pia X. »Inter pastoralis officii sollicitudines« koji je bio objavljen 22. studenog 1903. g. To je značajan dokument kojega citira i Drugi vatikanski sabor u svojoj Konstituciji o svetom bogoslužju.

Osobitu pažnju je također posvetio crkvenoj glazbi Papa Pio XI. kad je prije pedeset godina objavio opet Apostolsku konstituciju »Divini cultus«.

Enciklika Pape Pia XII. »Mediator Dei« posvećuje također pažnju crkvenoj glazbi. Zatim dolazi dokumenat »Musicae sacrae disciplina« koji je objavljen 1955. g.

Suvremena Crkva ima poseban dokument punog autoriteta: »Konstitucija o svetom bogoslužju«, koji je objavljen s datumom 4. prosinca 1963. g. Poslije toga izdan je dokumenat Sv. zbora za obrede: »Musicam sacram« 1967. g.

Blažene uspomene Papa Pavao VI. u više svojih nagovora govori o crkvenoj glazbi. Dokumenti papâ i Sv. zbora dokazuju kako je Crkva na osobit način pozvana da njeguje svetu crkvenu glazbu.

Da bismo shvatili važnost svete crkvene glazbe, moramo shvatiti važnost liturgije.

Na svečanostima priređenim bilo u čast koje osobe, bilo u čast kojeg povijesnog događaja, s velikom se pažnjom i ozbiljnošću pristupa muzičkom izrazu; nastoji se da muzički izraz bude dostojan onoga što se želi proslaviti. Slijedeći onu duboko unutarnju potrebu čovjeka za svečanošću, za lijepim, svijet ostvaruje na svoj način neke »liturgije« koje su često doživljene i izražene s posebnom pažnjom i odgovornošću.

Ako ljudi ovoga svijeta osjećaju potrebu da u ostvarivanju svojih svečanosti s najvećom ozbiljnošću njeguju glazbeni izraz, onda na osobit način mi vjernici imamo razloga da njegujemo svetu crkvenu glazbu koja je uključena u najdublji izraz čovjeka u susretu s Bogom.

Crkva ima najsvetiji čin, najveću proslavu u svetoj liturgiji: sv. misu. Nema svečanijeg ni većeg događaja nego što je sv. misa. Razumljivo je da je najljepši izraz glazbenog stvaranja posvećen misli, liturgiji, koja je svojim tekstovima i događanjem nadahnivala najveće umjetnike da baš na tom području ostvare svoja remek-djela.

Što je Crkva dublja u vjeri, to je raspjevanija. Što je punija duša, to je puniji izraz.

Sabor želi da se njeguje sveta glazba s punom odgovornošću i ozbiljnošću i da bude zaista probrana. Ako bismo se neozbiljno odnosili prema najvećem činu Crkve, a to je misa, mogli bismo se neozbiljno odnositi i prema svetoj glazbi.

Na žalost, događalo se da su neki taj središnji događaj Crkve počeli smatrati svojim privatnim vlasništvom; mislili su da s misom mogu postupati kako hoće pa da čak i glazba koja prati taj sveti čin može biti prepuštena pomodnoj samovolji. Misa nije ničije privatno vlasništvo; misa je najveći Isusov dar Crkvi.

Najveća je odgovornost Crkve da po svom učiteljsstvu bdije da misa bude slavljenje ostvareno s najvećom ozbiljnošću, poštovanjem i sa svečanom radošću. Tu se Crkva okuplja oko svog živog Spasitelja; tu je prisutan, Isus Bog i Čovjek. Kada mu Crkva želi izraziti radost i ljubav, onda to mora izraziti na najpuniji način koji je dostojan mogućnosti ljudske duše da izrazi radost, skrušenost i zahvalnost u susretu s Bogom. Kad se radi o religioznoj umjetnosti, onda cjelokupno umjetničko stvaranje na području slikarstva, kiparstva, arhitekture i glazbe dolazi iz najvećih dubina duše. To je ono najljepše što čovjek može dati i ostvariti u čast samoga Boga.

Drugi vatikanski sabor u svojoj Konstituciji o svetom bogoslužju, t. 112 kaže: »Glazbena je baština opće Crkve blago neprocjenjive vrijednosti jer se ističe između ostalih izraza umjetnosti posebno time što sveto pjevanje, združeno s riječima, tvori potrebit i sastavni dio svečane liturgije...

Sveta će glazba dakle biti to svetija što se tješnje poveže s liturgijskim činom, bilo da ugodnije izrazi molitvu, bilo da promiče jednostupnost, bilo da svete obrede obogati većom svečanošću. A Crkva odobrava i u Božju službu pripušta sve oblike prave umjetnosti obdarene potrebnim svojstvima.«

Svi su pozvani da njeguju svetu glazbu prema kriterijima koje propisuje Crkva. Pozvani su skladatelji da se nadahnu za što ljepša ostvarenja. Pozvani su i oni kojih je dužnost odgajati smisao i ljubav prema svetoj glazbi u Crkvi. Skladatelj mora oslušivati i dušu naroda u kojem stvara. Sasvim drugačije će pjevati duša našeg hrvatskog naroda a drugačije duša jednog afričkog naroda. Ako se u svetom stvaralaštvu crkvene glazbe pogodi taj val duše, onda će i glazba više ulaziti u duše i više će raspjevati narod. Koncil želi da zajednica okupljena u euharistiji bude raspjevana zajednica.

Ista Konstitucija t. 114 kaže: »Neka se najvećom brigom čuva i promiče blago svete glazbe. Neka neprestano napreduju sveti zborovi, naročito kod stolnih

crkava. Neka se biskupi i ostali pastiri duša revno brinu da sva zajednica vjernika u svakom svetu činu, koji se vrši s pjevanjem, može vršiti svoju svojstvenu djelatnu ulogu prema odredbi čl. 28 i 30.«

Glazbena izobrazba je potrebna u našim sjemeništima i bogoslovijama gdje bi se morala posvetiti posebna pažnja odgoju za shvaćanje i izvođenje svete crkvene glazbe. Možda ni sam svećenik ne doživljava važnost da bude poučen u svetoj glazbi kako bi mogao raspjevati zajednicu koju predvodi. Važno je da već u sjemeništima mladi budu u tome poučeni, odgojeni i da to praktički ostvaruju.

Zato ista Konstitucija u t. 115. kaže: »Trebalo da se uvelike cijeni poučavanje i vježbanje glazbe u sjemeništima, u novicijatima redovnika obaju spolova i u školskim domovima kao i u ostalim zavodima i katoličkim školama. Za uspješnu pouku treba brižljivo spremati učitelje koji će voditi nastavu svete glazbe.«

O pučkom pjevanju Konstitucija kaže u t. 118: »Neka se brižljivo njeguje pučko vjersko pjevanje, da glasovi mogu odzvanjati u pobožnim i svetim vježbama, i u samim liturgijskim činima, prema odredbama i propisima rubrika.«

Što se tiče glazbala t. 120 kaže: »... Slobodno je u bogoslužje pripustiti i druga glazbala uz sud i suglasnost nadležnih crkvenih teritorijalnih vlasti prema čl. 22, zatim čl. 37 i 40, ukoliko su prilagođena ili se mogu prilagoditi liturgijskoj praksi, odgovaraju dostojanstvu hrama i zaista uzdižu vjernike. Prije toga se govori o orguljama koje su najsavršeniји instrument što ga Crkva ima. To su dakle kriteriji koja glazbala mogu biti upotrebljena za pratnju liturgijskog pjevanja. Ukoliko se dopušta uvođenje drugih glazbala, naglašava se »uz suglasnost«.

To razmišljanje je korisno za sve nas, a posebno za one koji su odgovorni za svetu glazbu u Crkvi, i u našoj zagrebačkoj Crkvi, da im bude poticaj ali i putokaz. Neka to ujedno bude poziv i svima onima koji su primili talente glazbene nadarenosti i sposobnosti da svoju vjerničku dušu izraze u tom stvaralaštvu, da oslušuju i dušu svog naroda i dušu vjernika kako bi njihovo stvaralaštvo bilo što sadržajniји izraz dostojan Božje časti i naroda Božjega. Za takvo stvaranje treba imati punu dušu.

Na blagdan sv. Cecilije uzima Crkva čitanje iz sv. Augustina. U svom tumačenju Psalma 32. sv. Augustin kaže: »Slavite Gospodina citarom, udarajte mu u psaltir od deset žica. Pjevajte mu novu pjesmu.« A sada nastavlja: »Ostarjelost odstranite, naučiste novu pjesmu. Novi čovjek, novi zavjet, nova pjesma. Nova pjesma ne pripada starim ljudima. Nju uče samo novi ljudi, po milosti iz starosti učinjeni novi i koji već pripadaju novom zavjetu, a to je nebesko kraljevstvo. Za njim čezne sva naša ljubav i pjeva novu pjesmu. Nek život pjeva novu pjesmu, a ne jezik.

»Pjevajte mu novu pjesmu, dobro mu pjevajte«. Svaki pojedinac traži kako bi pjevao Bogu. Pjevaj mu, ali nemoj slabo, ne želi da mu vrijeđamo uši. Braćo pjevajte dobro.«

Augustinova misao je da se može pjevati dobro samo iz dobrog srca. Dobro je srce novo srce; dobro je srce mlado srce. Takvim srcem pjevajmo Gospodinu. Amen

+ Franjo Kuharić

nadbiskup

SV. CECILIJA XLIX (1979—1)